

vi sige Rønner og Hytter, som findes ude omkring Herregaardene, Huse med 2, 3, 4 Tdr. Land, er af en saadan Beskaffenhed, at det næsten er umuligt for Mennesker at opholde sig deri. Der er ogsaa en Del andre Huse, som heller ikke vil komme ind under dette Lovforslag, fordi det kun tager Sigte paa Landbrug, men Forholdene med Hensyn til disse andre Huse er der al Grund til at tage op til Behandling ved et særligt Lovforslag, thi de er om muligt endnu daarligere stillede. Jeg kommer til at tænke paa en Tale, der blev holdt ved Stændersforsamlingen i Roskilde. I denne Tale blev det nævnt, at det var trist at se en Mand vandre om Morgenen ved Maaneskin med sin Madkasse, hvori der kun var meget lidt og meget daarligt Mad, og han skulde arbejde til længe efter, at Sol var gaaet ned. Aaringer igennem og saa gaa alt for tidlig bort, medens en anden drog ind i hans Sted og fortsatte. Omend ikke i saa høj Grad, ser vi stadig disse Vandringer tidlig om Morgenen af Husmænd, som bor omkring i daarlige Rønner, de vandrer til et strengt og meget daarligt betalt Arbejde, og det er ikke muligt for disse Folk at arbejde sig frem. Jeg kunde tænke mig, at hvis vi fik en anden Brugsform for disse Lejehuse, kunde disse Mennesker ogsaa faa noget mere taalelige Vilkaar at arbejde under. Jeg kunde godt tænke mig, at Udvalget kunde blive enigt om at slutte sig til den Tanke, der er nedlagt i de samvirkende danske Husmandsforeningers Program, nemlig at der af disse Huse skal betales en Afgift, der svarer til Renten af Jordværdien, og saa længe den svares, og den vedkommende ønsker det, skal han være sikker paa at kunne beholde Huset. Det er glædeligt at se, at i Landbokommissionen er det netop dette Standpunkt, der har vundet Tilslutning, saa vidt jeg ved, fra hele Kommissionens Side. Ved tidligere Lejligheder har det været draget frem her i Salen af det ærede Medlem fra Lejre (N. Frederiksen). Jeg indrømmer, at Forslaget, som det foreligger, er en Forbedring, men kunde man i Udvalget blive enigt om, hvad jeg her har fremdraget, vilde det blive en endnu større Forbedring.

Efter Lovforslaget skal Husene ikke uden Landbrugsministeriets Samtykke kunne gives i Brug paa kortere Tid end 8 Aar, og Opsigelsen skal ske til 1. April. Man har foretrukket den 1. April for den 1. Maj, fordi det var en langt bedre Tid at overtage Husene paa, de vedkommende Brugere kunde saa selv nedlægge den Sæd, de skulde høste. Naar man er gaaet til

8 Aar, medens der tidligere krævedes 12 Aar, er det intet Principspørgsmaal. Der er ogsaa den Fordel ved Lovforslaget frem for Loven af 1902, at det ikke er det afgørende hvor længe det er siden, at Forbedringerne er udførte. Naar de blot er udførte og har Værdi, skal den vedkommende Bruger have Erstatning. Det er ogsaa af Betydning, at Brugeren skal have Erstatning, ligegyldig om Forbedringerne er anmeldte eller ej. Det er klart, at hvis det virkelig viser sig, at der gennemført Forbedringer, har Ejeren Pligt til at betale. Han overtager jo denne Værdi og kan sælge den straks efter. Ingen anden end Ejeren er derfor pligtig til at betale den, og Brugeren bør have denne Værdi erstattet.

Med disse faa Bemærkninger kan jeg anbefale Lovforslaget; det er det allermindste, vi kan nøjes med, og jeg vilde ønske, at man i Udvalget kunde enes om at føre det videre i den af mig nævnte Retning.

Hauge: Det Lovforslag, der her foreligger med Titelen „Forslag til Lov om Brug af Huse paa Landet“, skal jeg paa mit Partis Vegne anbefale til velvillig Behandling. Som allerede nævnt skal det træde i Stedet for de fleste af Paragrafferne i Loven af 1902 om Fæste-, Leje- og Tjenestehuse, nemlig dens Paragraffer 2—10. Vedtages Lovforslaget, faar vi fremtidig saaledes to Love om til Dels det samme Emne, der nu er omhandlet i een, Loven af 1902. Det forekommer mig, at det vilde have været heldigere, om man havde samlet alle Bestemmelserne i een Lov; men noget stort Spørgsmaal er det jo ikke. Jeg vil dog henstille, at Udvalget tager Sagen op til Overvejelse og eventuelt samler alle Bestemmelserne i een Lov.

Lovforslaget, saaledes som det her foreligger, er udarbejdet af Fæstekommissionen, der afgav sin Betænkning i 1911. Saa vidt jeg kan se, er det til Punkt og Prikke dens Forslag, der her er fremsat af Landbrugsministeren. Lovforslaget afviger i Virkeligheden ikke ret meget fra den gældende Lov af 1902. Kun paa et Par Punkter er der Forandringer, som betyder noget, ellers er Lovforslaget nærmest en Omskrivning af Loven af 1902. Det foreslaas nu, at Husmandsbrug, som har et Tilliggende af mindst 1 Td. Land, ikke uden Landbrugsministeriets Samtykke skal kunne gives i Brug paa anden Maade end i Livsfæste eller Leje paa mindst 8 Aar. Desuden foreslaas det at udvide Brugeren Adgang til Erstatning for udførte Forbedringer, idet